

Negyedszázadot értékelték

A hatodik kongresszusát tartotta november 27-én a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége. Az idei nagyszabású rendezvényen a megszokott módon írásban összegezték az elmúlt huszonöt év eseményeit, és értékelték az agrárágazat és a tagszervezetek helyzetét. Beszámoltak az érdekképviselet feladatairól, elvárásairól, illetve megválasztották a szövetség vezető tisztségviselőit. A kongresszus a szövetség elnökének továbbra is Nagy Tamást, főtítkárnak pedig Horváth Gábort választotta meg. Az írásos beszámolóhoz Nagy Tamás, a MOSZ egyhangúlag újraválasztott elnöke adott szóbeli kiegészítést.

A MOSZ huszonöt éve, 1989. december 19-én, a rendszerváltás kezdetén alakult. A szövetség a megalakulásától napjainkig következetesen kiállt a mezőgazdaság, a vidék, a falu érdekeiért. A MOSZ, mint az áruteremelő, sok kistulajdonos együttműködésén alapuló, alapvetően társas és sokakat foglalkoztató vállalkozások érdekképviselete, következetesen sikra szállt az áruteremelő mezőgazdaság, a tisztas megélhetést biztosító legális, adófizető mezőgazdasági termelés mellett. A legnagyobb agrár-érdekképviselet az elmúlt huszonöt évben megőrizte, és meg is akarja őrizni politikai függetlenségét, olvasható az írásos beszámolóban.

Érdekképviselet 25 éve

A rendszerváltástól napjainkig a magyar mezőgazdaságot, és vele összefüggésben a vidék, a falu egészét – kisebb-nagyobb ingadozásokkal – a túlpolitikáltság, a folyamatos politikai beavatkozások jellemezték. Ennek óhatatlan következménye, hogy nem a szerves fejlődés, a társadalmi, gazdasági, piaci kihívásokhoz való alkalmazkodás határozta meg, hanem mind a mezőgazdaság, mind a falu különböző politikai célok áldozatává vált.

A magyar mezőgazdaság az 1970–80-as években a világ élvonalába tartozott, s az agrárgazdaságot az innováció, a hatékonyság jellemezte. Termésátlagaink közelítették a világ élvonalába tartozó versenytársainkét. A magyar mezőgazdaság sok százezer embernek adott tisztességes megélhetést, a falu fejlődött, a kisebb és nagyobb termelők között hatékony együttműködési formák, integrációk alakultak ki (háztájik), és ennek köszönhetően a falu virágzott. Ezzel szemben ma azt kell látnunk, hogy a magyar mezőgazdaság minden szempontból leszakadt.

Szövetkezetek átalakítása

Már a rendszerváltás előtt felismerték, hogy a mezőgazdasági tulajdonviszonyokat át kell alakítani. Ennek megfelelően a MOSZ jogelődje, a TOT már 1988-ban megfogalmazta a szövetkezetek átalakítására vonatkozó koncepcióját, amelyet a MOSZ alakuló kongresszusa egyértelműen támogatott. Ennek lényege az volt, hogy a szövetkezeteket úgy kell átalakítani, hogy az együttműködés, a közös termelés bizonyított előnyeiket megőrizzük, ugyanakkor a szövetkezetek tagjai (alkalmazottai) a szövetkezeti vagyontényleges tulajdonosává váljanak. A

TOT, majd megalakulását követően a MOSZ kezdeményezte, hogy a szövetkezetek vagyona a tagok és alkalmazottak között vagyonjegy formájában kerüljön nevesítésre.

A politika egyértelmű célja volt a szövetkezetek szétvérese, a kiválások erőtetése. A MOSZ időben jelezte, hogy ez a mezőgazdasági vagyonok drasztikus leértékelődésével, a mezőgazdasági termelés csökkenésével, végső soron a vidék népességmegtartó képességének romlásával jár majd együtt. A szövetkezetek tagsága bölcs volt, hiszen ott, ahol a feltételek lehetővé tették, a gazdaságok együtt maradtak, a tagság mindössze 7 százaléka döntött a kiválás mellett. A szövetkezetek elleni második nagy támadás az ezredfordulón következett be. Az akkori kormány elfogadta az úgynevezett „új szövetkezetekről” szóló törvényt. Ez gyakorlatilag – határidő megsabásával – megszüntette volna a termelő típusú szövetkezeteket, kötelezővé tette a tagok gazdálkodását előmozdító, szolgáltató típusú szövetkezetté való átalakulásukat – vagy megszűnésüket. A MOSZ fellépésének köszönhetően az Alkotmánybíróság a törvényt hatályon kívül helyezte.

Kárpótlás, földtulajdon, földhasználat

A rendszerváltás nem hagyta érintetlenül a földtulajdoni és földhasználati viszonyokat sem. Az átrendeződés a kárpótlással indult. A MOSZ egyértelműen tiltakozott az ellen, hogy a kárpótlási folyamatban a földeket megkülönböztessék. Felhívta a figyelmet arra, hogy a kárpótlás során olyan természetes személyek is földtulajdonost szerezhetnek, akik nem a mezőgazdaságból élnek – sőt, nem is vidéken laknak. A mezőgazdaságból

élők, a tényleges földhasználók kiszorulnak a legfontosabb mezőgazdasági termelőeszköz, a föld tulajdonlásából. Ehhez hozzájárult, hogy részaránytulajdonként a szövetkezetek még megmaradt földtulajdonát is nevesíteni kellett, amit részaránytulajdonként adtak ki. Mindezek következményei a mai napig hatnak: ahogy a MOSZ előre jelezte, a termőföld jelentős része nem a földhasználók, hanem több, mint 1,5 millió állampolgár tulajdonában van.

A földkárpótlást és a részaránytulajdon kiadását követően új földtörvényt fogadtak el. Ettől kezdve a mai napig, az egyik fő politikai kérdés a földszabályozás volt, amelyek folyamatos változtatása kiszámíthatatlanná teszi a mezőgazdasági termelést. A MOSZ sokszor világosan kifejtette álláspontját, hogy a magyar mezőgazdaság nem stabilizálható, nem állítható tartós növekedési pályára, ha nincs stabil és hosszú távon kiszámítható földhasználat. Éppen ezért mindvégig a hosszú távú, megfelelő bérlővédelmet tartalmazó földhasználati szabályok megalkotását kezdeményezte. Ennek voltak kézzelfogható eredményei is, mégsem sikerült elérni egyetlen kormánytól sem a társas gazdaságok földtulajdonszerzési tilalmának feloldását – annak ellenére sem, hogy ma az Európai Unió tagállamai

Elnöki kiegészítés

Nagy Tamás szóbeli kiegészítőjében hangsúlyozta, hogy a jelenkor magyar agrárpolitikáját furcsa kettősség jellemzi. A politikai kommunikáció kis- és családi gazdaságokról beszél, és azt üzeni: társas vállalkozást nem szívesen látnának a mezőgazdaságban. A gazdasági céloknál viszont a „fenntartható és növekvő foglalkoztatást”, „fehér gazdaságot”, „erősödő állattenyésztést”, „versenyképességet a bel- és külpiaconon” címszavakkal találkozunk. Ez a két dolog ellentmondásban van. A gazdasági célkitűzéseket a társas vállalkozások hibátlanul teljesítik. Hatékonyabb a gazdálkodásuk, több adót fizetnek be, legálisan foglalkoztatnak és náluk van az állatállomány jelentős része. Az adatok ismeretek. A társas gazdaságok – miközben a földterületnek mindössze a 45 százalékát használják – állítják elő a bruttó termelési érték kétharmadát és fizetik be a mezőgazdaságból befolyó adók 90 százalékát, valamint ők tartják az állatállomány közel 70 százalékát. A legális adó- és járulékfizető munkavállalók több mint 80 százaléka társas vállalkozások alkalmazásában áll.

Joggal vetődik fel a kérdés, hogy a kormányzat miért hozza reménytelen helyzetbe a gazdasági céljait megvalósító közösségeket?

Ennek egyetlen magyarázata, hogy nem az üzemformával van problémájuk, hanem azokkal a személyekkel, akik ezeknek a gazdaságoknak tagjai, tulajdonosai, és akik ezáltal társadalmi és gazdasági befolyással rendelkeznek a falvakban.

Nagy Tamás zárásként elmondta: „Vezetőink szinte minden kérdésben megmondják, hogy mi Magyarország érdeke. Nem kell tehát gondolkoznunk, megteszik ezt helyettünk. Azt javaslom, a MOSZ, mint felelős érdekképviselet, vegye magának a bátorságot, és fogalmazza meg, hogy mi a magyar érdek a mezőgazdaságban és vidéken. Ha szerencsénk van, a kormányzat előbb-utóbb megérti üzenetünket.

Magyar érdek az, hogy a kormány belássa: elhibázott a mezőgazdasági és a vidékpolitikai jövőképe. A tények azt mutatják, hogy az elképzelésük nem működik. Magyar érdek, hogy a kormányzat haladéktalanul visszaállítsa az érdemi érdekegyeztetés rendszerét, és hogy ennek keretében fogalmazzunk meg egy új, az ágazati szereplők számára is hosszútávon elfogadható agrár- és vidékpolitikai programot.

közül egyedül Magyarország tiltja a társas gazdaságok földtulajdonszerzését.

Agrárgazdaság 2010-től 2014-ig

Az agrárgazdaságban 2010-2014 között rendkívül ellentmondásos folyamatnak lehetünk tanúi. A kormány a megalkulásától kezdve folyamatosan az agrárgazdaság szerkezetének, kialakult termelési, földhasználati és üzemszerkezeti viszonyainak drasztikus átalakítását kommunikálja. Eközben az agrárgazdaság

termelése továbbra sem nőtt. Mindemellett a mezőgazdasági szereplők jövedelme, pénzügyi helyzete konszolidálódott, ami annak köszönhető, hogy legalábbis 2013-ig az Európai Unió Közös Agrárpolitikája kiszámíthatóságot, növekvő támogatásokat, javuló jövedelmezőséget, és a beruházási támogatások révén technikai-technológiai fejlődést eredményezett.

Az, hogy a kormány új, nem a XXI. század kihívásainak megfelelő, hanem a XIX. századra jellemző termelési és

Magyar érdek, hogy a kormányzat betartsa azt a civilizált országokra jellemző játékszabályt, hogy ha a demonstrálók petíciót adnak át, arra válaszolnak. Magyar érdek, hogy az agrártermelés volumene elmozduljon az 1990. évi 80 százalékról, közmunka nélkül növekedjen a falusi foglalkoztatás, csökkenjen a szegénység, és külön figyelmet kapjanak a kedvezőtlen adottságok között gazdálkodók.

Magyar érdek, hogy a társas vállalkozások, szövetkezetek az egyéni gazdálkodókkal azonos jogokat kapjanak a földhasználat terén, úgy, ahogy az minden más uniós országban van. Magyar érdek, hogy a földtulajdonosok és földhasználók ne legyenek kiszolgáltatva a hatóságok önkényének. Magyar érdek, hogy a termelők mentesüljenek a bürokratikus terhek alól, amelyet földhasználati nyilvántartás címen alakítottak ki.

Magyar érdek, hogy a 2014–2020-as uniós pénzügyi ciklusban rendelkezésünkre álló forrásokat egy versenyképes mezőgazdaság felépítésére fordítsuk, melynek alapja a szak tudás és a versenyképesség, az innováció, a költséghatékonyság, az élelmiszerbiztonság és a környezetvédelmi szempontoknak való megfelelés.

Magyar érdek, hogy a szövetkezetek, a társas vállalkozások teljesítményét tiszteljék és elismerjék, hogy negyed évszázad után a faluban lassan kialakuló gazdálkodói együttműködések ne sérüljenek. A politikai hatalom ne vágjon rendet a gazdálkodók között, ne mondja meg, hogy melyik a kívánatos működési forma, ki a jó gazda és ki a rossz. Ezt az elvégzett munka, a piaci eredmények majd eldöntik. A kormányzatnak az a dolga, hogy megteremtse az árutermelőket és a szociális termelőket szolgáló eszköztárat.

Magyar érdek, hogy az agrárszektor szereplői megszabaduljanak az áfacsalóktól, a feketegazdaság szereplőitől, hogy minden piaci szereplő eleget tegyen a közteherviselésnek, és ne legyen kivételezett a mezőgazdasági termelők egyetlen csoportja sem. Magyar érdek, hogy a politika minden kormányzati és ellenzéki szereplője belássa, agrárügyekben együttműködésre van szükség, a falu nem lehet háborús övezet. Javaslatainkra várjuk a kormányzat válaszát. Annak még jobban örülnénk, ha ezt egy konstruktív párbeszéd előzné meg”.

üzemstruktúra visszaállításában látja a megoldást, először a hosszú távú vidékfejlesztési stratégiában öltött testet. A MOSZ a stratégia társadalmi vitája keretében egyértelműen felhívta mind a gazdaságirányítást, mind a közvélemény figyelmét arra, hogy ez az út sehova nem vezet, ha ez megvalósul, akkor mind a vidék népességmegtartó képessége, mind a mezőgazdasági termelés leépülhet. Szerencsére a stratégia lekerült a napirendről, azonban ez nem azt jelenti, hogy a kormány lemondott

volna ezirányú törekvéseiről. Ezt a megállapítást igazolja, hogy az időszak végére a kormány az új földforgalmi törvénnyel újra az agrárgazdasági szereplők szembeállítását, a társas gazdaságok visszaszorítását, a kialakult együttműködések szétzilálását akarja elérni. A MOSZ határozottan fellépett e törekvésekkel szemben, mint ahogy tiltakozott az új, 2015-től érvényes támogatási koncepció (támogatáselvonás; vidékfejlesztés) ellen is.

H. GY.